

<https://printo.it/pediatric-rheumatology/LT/intro>

Reumatas ir Poststreptokokinis Reaktyvusis Artritas

Versija 2016

1. KAS YRA REUMATAS?

1.1. Kokia tai liga?

Reumatą sukelia bakterijos, atsakingos už gerklės infekcijas, vadinamos streptokokais. Yra keletas streptokokų grupių, tačiau tik A grupės streptokokai sukelia reumatą. Nors streptokokinė infekcija yra labai dažna mokyklinio amžiaus vaikų susirgimo faringitu (gerklės infekcija) priežastis, ne visi vaikai, sergantys faringitu, susirgs reumatu. Liga gali sukelti širdies uždegimą ir pažeidimą. Pirmiausia ji pasireiškia trumpalaikiais sąnarių skausmais ir patinimu, o vėliau – karditu (širdies uždegimas) ir dėl uždegimo smegenyse – sutrikusiais nevalingais judesiais (chorėja). Gali atsirasti ir odos išbėrimų ar mazgelių.

1.2. Kaip dažnai susergama šia liga?

Kol gydymas antibiotikais buvo neprieinamas, daug žmonių šia liga sirgo šilto klimato šalyse. Faringitą pradėjus gydyti antibiotikais, ligos atvejų sumažėjo. Tačiau iki šiol suserga nemažai 5–15 metų vaikų, mažai jų daliai pasireiškia ir širdies liga. Kadangi pažeidžiami sąnariai, ši liga priskiriama prie įvairių reumatinių vaikų ir paauglių ligų. Reumatas įvairiose šalyse paplitęs skirtingai: vienoje šalyse neužregistruotas nė vienas atvejis, kitose per metus suserga 40 žmonių iš 100 000. Pasaulyje nustatyta 15 milijonų reumatinės širdies ligos atvejų, kasmet diagnozuojama 282 000 naujų susirgimų ir 233 000 mirčių atvejų.

1.3. Kokios šios ligos priežastys?

Liga išsivysto dėl nenormalaus imuninės sistemos atsako į gerklės infekcijos sukėlėją *Streptococcus pyogenes* ar A grupės β hemolizinį streptokoką. Gerklės skausmas pasireiškia dar prieš besimptomę ligos pradžią, o šis laikas gali labai varijuoti.

Gerklės infekcijai gydyti reikalingi antibiotikai, norint sustabdyti imuninės sistemos dirginimą ir apsaugoti nuo naujos infekcijos, nes ji gali sukelti naują ligos ataką. Atakos dažniau pasikartoja per pirmuosius 3 metus nuo ligos pradžios.

1.4. Ar ši liga paveldima?

Reumatas nėra paveldimas, tėvai negali tiesiogiai jo perduoti savo vaikams. Tačiau šeimose kartais ir keli nariai serga reumatu. Tai gali lemti genetiniai veiksniai, susiję su žmogaus žmogui perduodama streptokokine infekcija, kuria užsikrečiama per kvėpavimo takus ir seiles.

1.5. Kodėl vaikas suseraga? Ar galima šios ligos išvengti?

Svarbūs ligos vystymosi veiksniai yra aplinka ir streptokoko padermė, bet numatyti, kas susirgs šia liga, praktiškai sudėtinga. Artritą ir širdies uždegimą išprovokuoja nenormalus imuninis atsakas į streptokoko baltymus. Didesnė tikimybė susirgti šia liga tuo atveju, jeigu tam tikro tipo streptokokas užkrečia jam imlų žmogų. Žmonių sambūriai yra svarbus aplinkos veiksnys, palankus plisti infekcijoms. Reumato prevencija grindžiama tinkama diagnostika ir streptokokinės gerklės infekcijos gydymu antibiotikais, skiriamu sveikiems vaikams (rekomenduojamas penicilinas).

1.6. Ar ši liga užkrečiama?

Reumatas, priešingai nei streptokokų sukeltas faringitas, nėra užkrečiamas. Streptokokus perduoda žmogus žmogui susibūrimuose namuose, mokyklose ar sporto salėse. Siekiant sustabdyti ligos plitimą, svarbu kruopščiai plautis rankas, vengti artimo kontakto su asmenimis, nešiojančiais streptokokinę gerklės infekciją.

1.7. Kokie pagrindiniai ligos simptomai?

Reumatą paprastai rodo simptomų kompleksas, išskirtinis kiekvienam pacientui. Simptomų atsiranda, kai streptokokinis faringitas ar tonzilitas negydomas antibiotikais.

Faringito ar tonzilito požymiai – karščiavimas, gerklės ir galvos skausmai, paraudęs gomurys, pūlingos išskyros ir skausmingi kaklo limfmazgiai. Tačiau šie simptomai mokyklinio amžiaus vaikams ir paaugliams gali būti labai neryškūs ar jų net nebūti. Ūminei infekcijai praėjus, 2–3 savaites tęsiasi besimptomis periodas. Tada vaikas gali sukarščiuoti arba jam pasireiškia toliau nurodyti požymiai.

Artritas

Artritas pažeidžia kelis stambiuosius sąnarius vienu metu arba pereina nuo vieno sąnario prie kito, pažeisdamas vieną ar du tuo pačiu metu (kelius, alkūnes, čiurnas, pečius). Tai vadinamasis migruojantis (praeinantis) artritas. Rankų ar kaklinės stuburo dalies artritas retesnis. Stiprų sąnarių skausmą gali sukelti tinimas, kuris nėra matomas. Skausmą greitai sumažina vaistai nuo uždegimo (dažniausiai vartojamas aspirinas).

Karditas

Karditas (širdies uždegimas) yra rimčiausias ligos pasireiškimas. Pagreitėjęs širdies plakimas ilsintis ar miegant leidžia įtarti karditą. Širdies auskultacija parodo nenormalius širdies ūžesius – tai pagrindinis širdies uždegimo požymis. Ūžesys varijuoja nuo švelnaus iki garsaus, kai pažeisti širdies vožtuvai (endokarditas). Uždegimui apėmus širdies dangalą (perikarditas), skysčiai kaupiasi apie širdį, bet tai dažniausiai nesukelia simptomų ir praeina savaime. Sunkiausiai atvejais (miokarditas) sutrinka širdies siurblio funkcija, tai parodo kosulys, krūtinės skausmas, padažnėjęs pulsas ir kvėpavimas. Pacientą apžiūrėjęs kardiologas turėtų paskirti tyrimus. Reumato pažeisti širdies vožtuvai gali būti ir pirmosios reumato atakos rezultatas, tačiau dažniausiai tai besikartojančių epizodų pasekmė, taigi, kad nekiltų problemų vėlesniame suaugusiųjų gyvenime, prevencija būtina.

Chorėja

Terminas „chorėja“ kilęs iš graikų kalbos žodžio, reiškiančio šokį. Chorėja yra judesių sutrikimas, kurį sukelia uždegimas smegenų dalyse,

atsakingose už judesių koordinaciją. 10–30 procentų pacientų, sergančių reumatu, suseraga chorėja. Kitaip nei artritas ir karditas, chorėja atsiranda vėliau, maždaug po 1–6 mėnesių nuo gerklės infekcijos pradžios. Ankstyvieji ligos požymiai: mokyklinio amžiaus vaikams būdinga prasta rašysena; pacientams dėl nevalingo drebulio sunku apsirengti, apsitarnauti, net vaikščioti ir pavalgyti. Virpėjimas gali trumpam savaime nuslopti, išnykti miego metu arba sustiprėti nuo streso ir nuovargio. Dėl negebėjimo susikaupti, nerimavimo ir permainingų emocijų (greitai gali apsiverkti) nukenčia moksleivių pasiekimai. Neryškius simptomus lengva palaikyti elgesio sutrikimu. Chorėja neprogresuoja, tačiau būtina skirti palaikomąjį gydymą ir nuolat stebėti ligos eigą.

Odos bėrimai

Retesnis reumato pasireiškimas – odos bėrimas erythema marginatum, (primenantis raudonus žiedus) arba poodiniai mazgeliai (neskausmingi, paslankūs, įprastinės odos spalvos, paprastai susiformuojantys apie sąnarius). Šie požymiai būdingi mažiau nei 5 procentams pacientų, nėra pastebimi ir greitai praeina. Jie atsiranda ne vieni, o išryškėja kartu su miokarditu (širdies raumens uždegimu). Tėvai gali pastebėti ir kitų ankstyvųjų ligos simptomų – tai karščiavimas, nuovargis, apetito stoka, pablyškimas, pilvo skausmas, kraujavimas iš nosies, kurie gali atsirasti pačioje ligos pradžioje.

1.8. Ar visi vaikai serga vienodai?

Vyresniems vaikams ar paaugliams dažniausiai pasireiškia širdies užesys kartu su artritu ir karščiavimu, jaunesniems pacientams – karditas ir lengvesnės formos sąnarių pažeidimas.

Chorėja gali pasireikšti viena arba kartu su karditu. Rekomenduojama nuodugni kardiologo apžiūra ir stebėjimas.

1.9. Ar vaikų liga skiriasi nuo suaugusiųjų ligos?

Reumatų yra mokyklinio amžiaus vaikų ir jaunų žmonių iki 25 metų liga. Vaikai iki 3 metų ja suseraga retai. 80 procentų pacientų yra 5–19 metų. Be tinkamos nuolatinės prevencijos antibiotikais reumatų galima susirgti ir vėliau.